Mi várható a magyar élelmiszeripartól közép és hosszú távon?

Előadó: Kapronczai István

NAK „Együtt az élelmiszeriparért” rendezvény

Budapest, 2018. november 20.

„A jövő nem fogja jóvátenni, amit te a jelenben elmulasztasz.”
(Albert Schweitzer)

Üzenetek

Nem használjuk ki a rendelkezésünkre álló lehetőségeket!

Történelmi esélyünk van az élelmiszer-feldolgozás fejlesztésére!

Mit kell tenni, hogy erőfeszítéseink eredménnyel járjanak?

Üzenetek

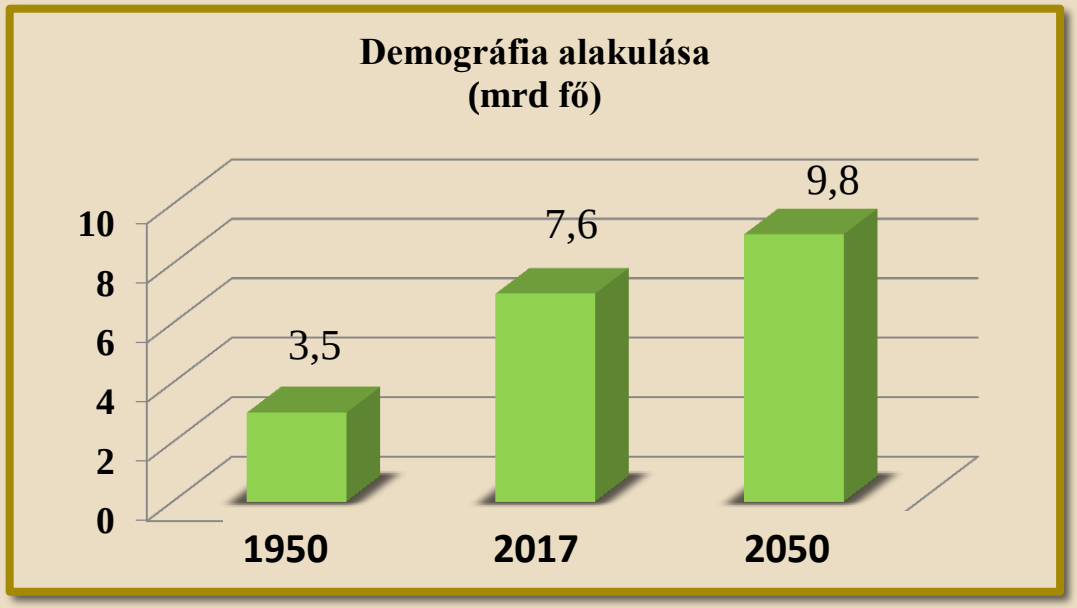
Nem használjuk ki a rendelkezésünkre álló lehetőségeket!

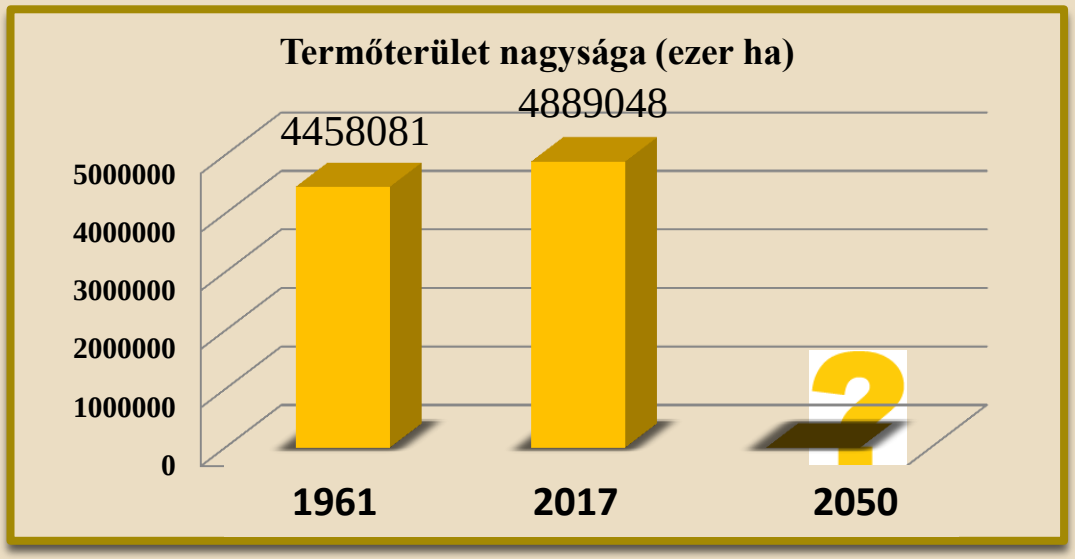
Történelmi esélyünk van az élelmiszer-feldolgozás fejlesztésére!

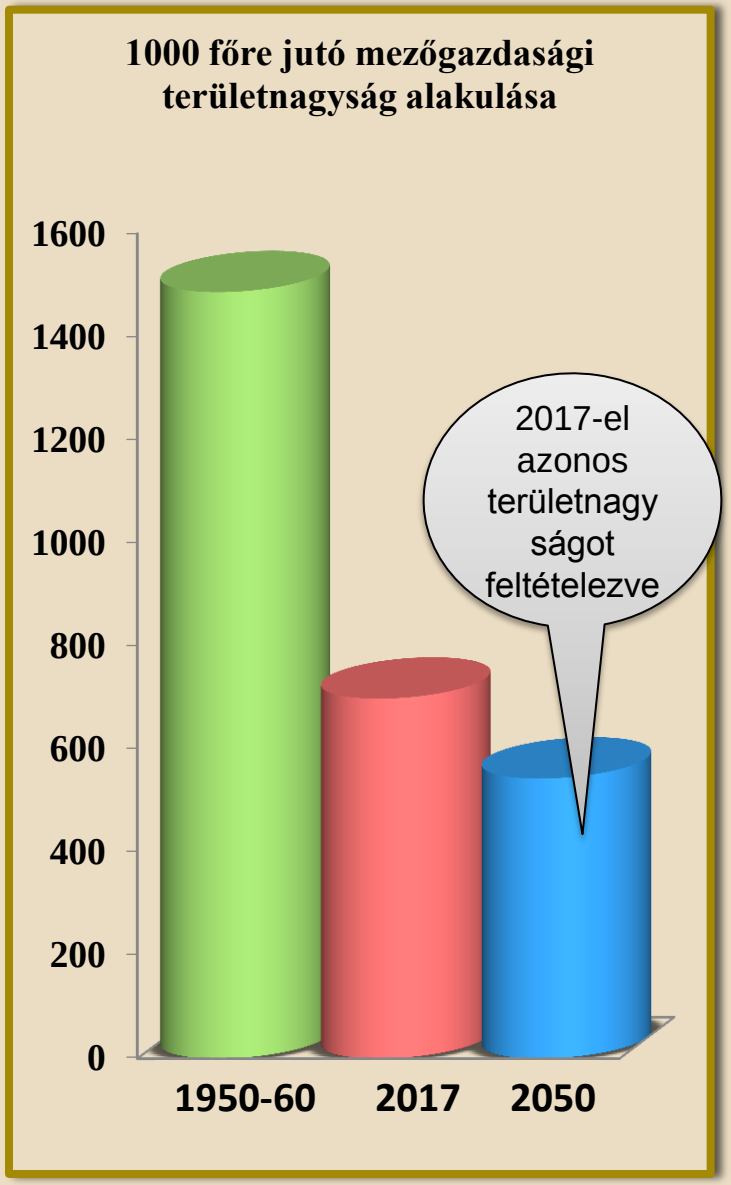
Mit kell tenni, hogy erőfeszítéseink eredménnyel járjanak?

Hazánk
agroökológiai
potenciáljának
mintegy 60-65%-át
használja csak ki!

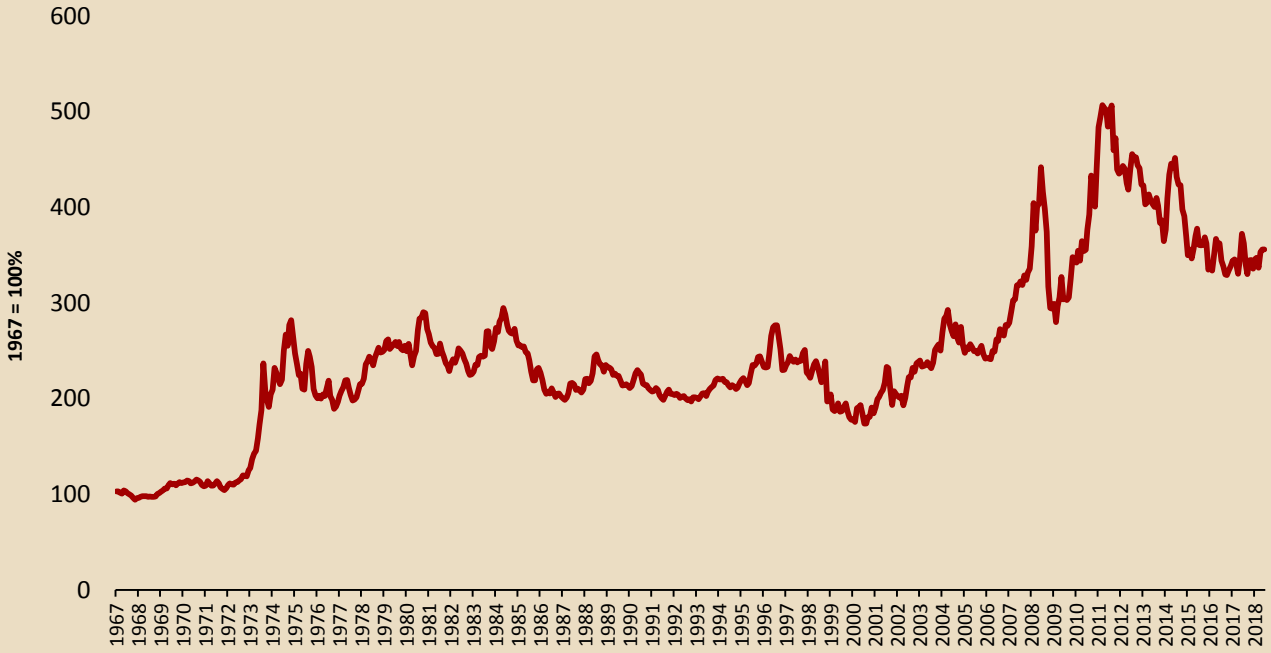
Morális kötelesség

Gazdasági lehetőség

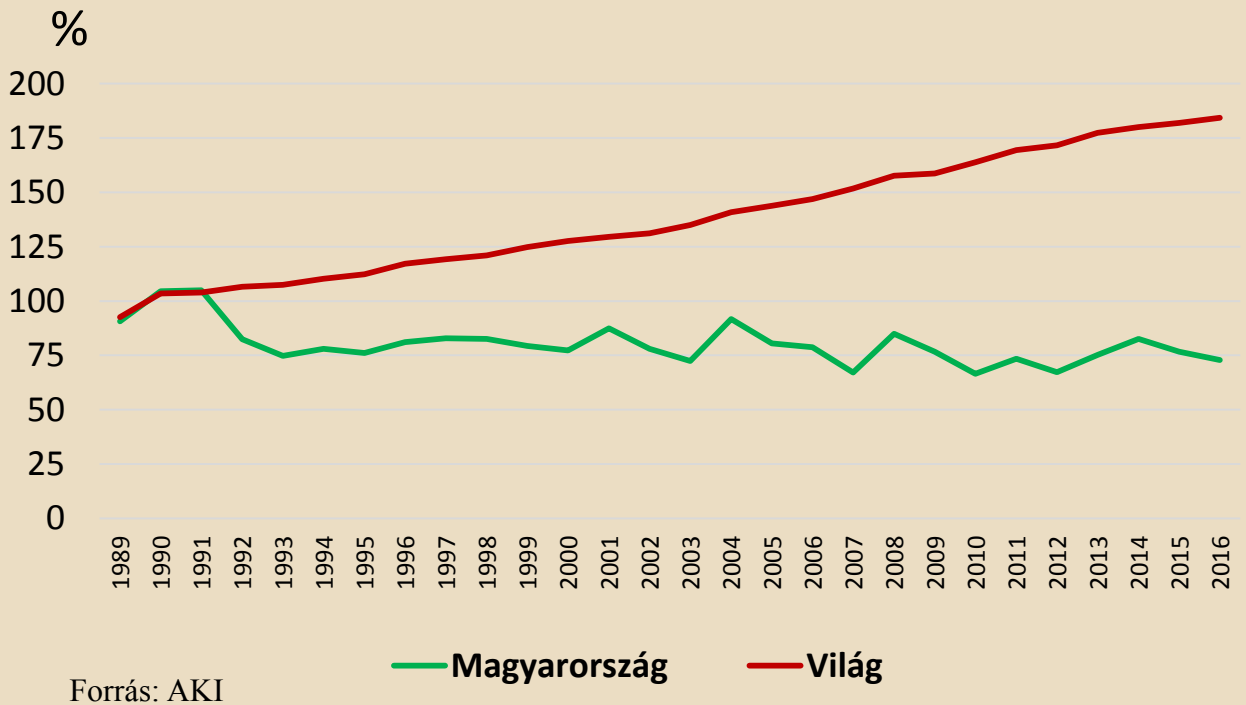
Forrás: Potori, AKI

A globális élelmiszer árindex az elmúlt egy évtizedben a kereslet növekedése, a spekulatív tőke árupiaci hatása és az élelmiszerkínálatot szűkítő alternatív üzemanyagok térnyerése miatt **erősen volatilisan ugyan, de markánsan emelkedett**.

A prognózisok szerint az élelmiszerek ára a világpiacon egy relatíve magas szinten stabilizálódik, mivel **a jövőben (is) keresleti piac jellemzi majd az élelmiszerek világkereskedelmét**

A lehetőségei alapján Magyarország a mostani termelés dupláját is előállíthatná

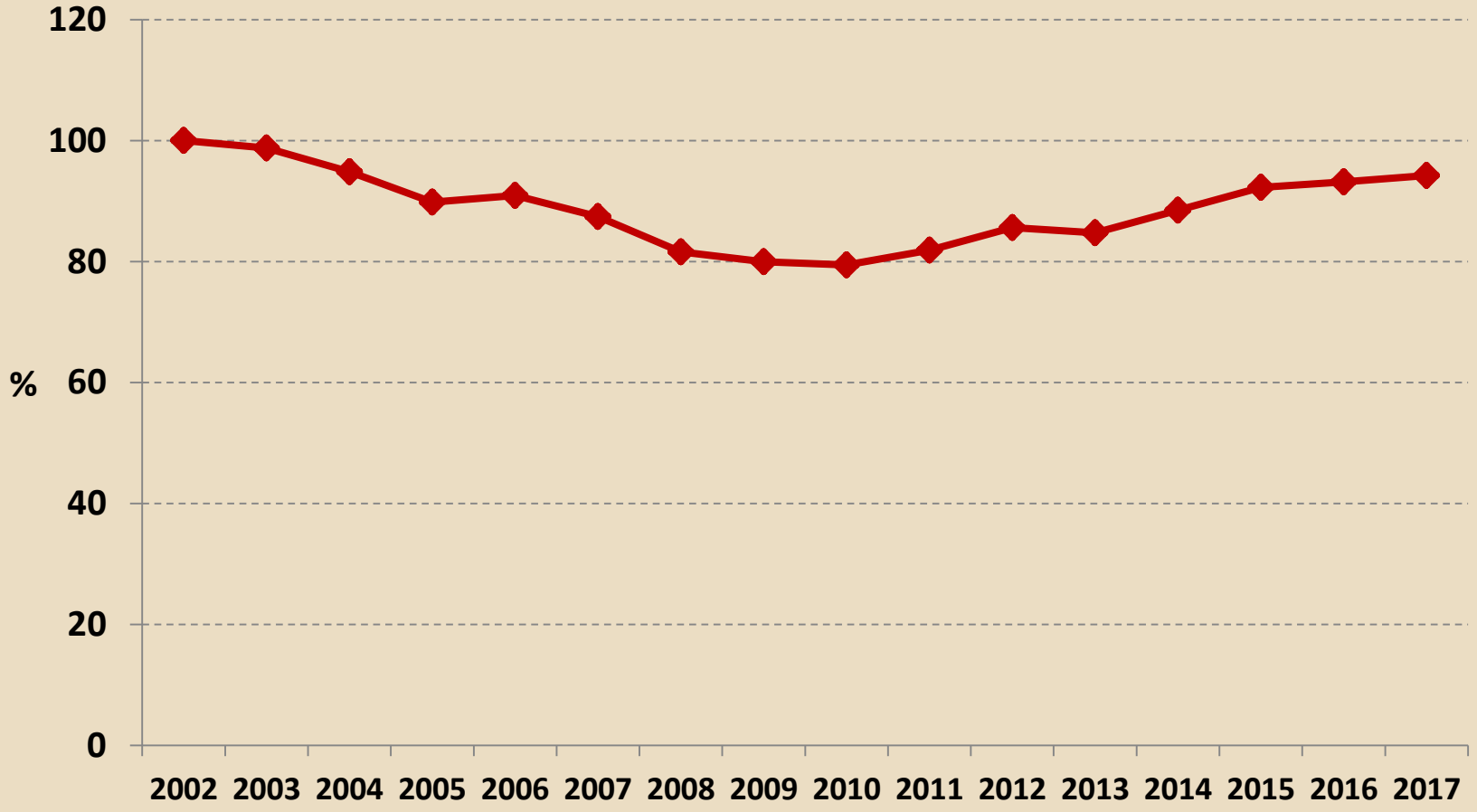
A világ és Magyarország agrártermelésének alakulása (1989-1991 átlaga = 100%)

Forrás: AKI

- Az agrárgazdaságunk az elmúlt két és fél évtizedben drasztikus pozícióvesztést szenvedett el a világ élelmiszertermelésében, **részesedésünk felére csökkent.**
- **A világ élelmiszer termelése 1989-1991 évek átlagához képest 2014-re 84,3 százalékkal bővült, Magyarországé több mint 20 százalékkal visszaesett.**
- **Hústermelésünk a világénak ma már csak 0,3 százalékát adja,** miközben a kilencvenes évtized elején 1 százalék körül volt a részesedésünk.

Az élelmiszeripari termelés volumenindexének változása (2002 = 100,0)

Forrás: KSH

Melyek a lehetőségeink?

- Magyarország élelmiszergazdasága a jövőben 20 millió ember ellátására is képessé tehető.
- Még markánsabb nettó agrárexportőr ország lehetünk, mert gazdaságosan és a környezet rombolása nélkül is mintegy kétszer annyi élelmet leszünk képesek előállítani, mint az ország hazai szükséglete.
- Agrárexportunk 10-15 év múlva – jelenlegi árakon számolt 7-8 Mrd eurós pozitív szaldó mellett – megközelítheti a 15 milliárd eurós nagyságrendet.
- A feldolgozott termékek arányát 70-80 százalékos, ezen belül a másodlagosan feldolgozott termékekét az 50-60 százalékos tartományba emelkedhet.

Üzenetek

Nem használjuk ki a rendelkezésünkre álló lehetőségeket!

Történelmi esélyünk van az élelmiszer-feldolgozás fejlesztésére!

Mit kell tenni, hogy erőfeszítéseink eredménnyel járjanak?

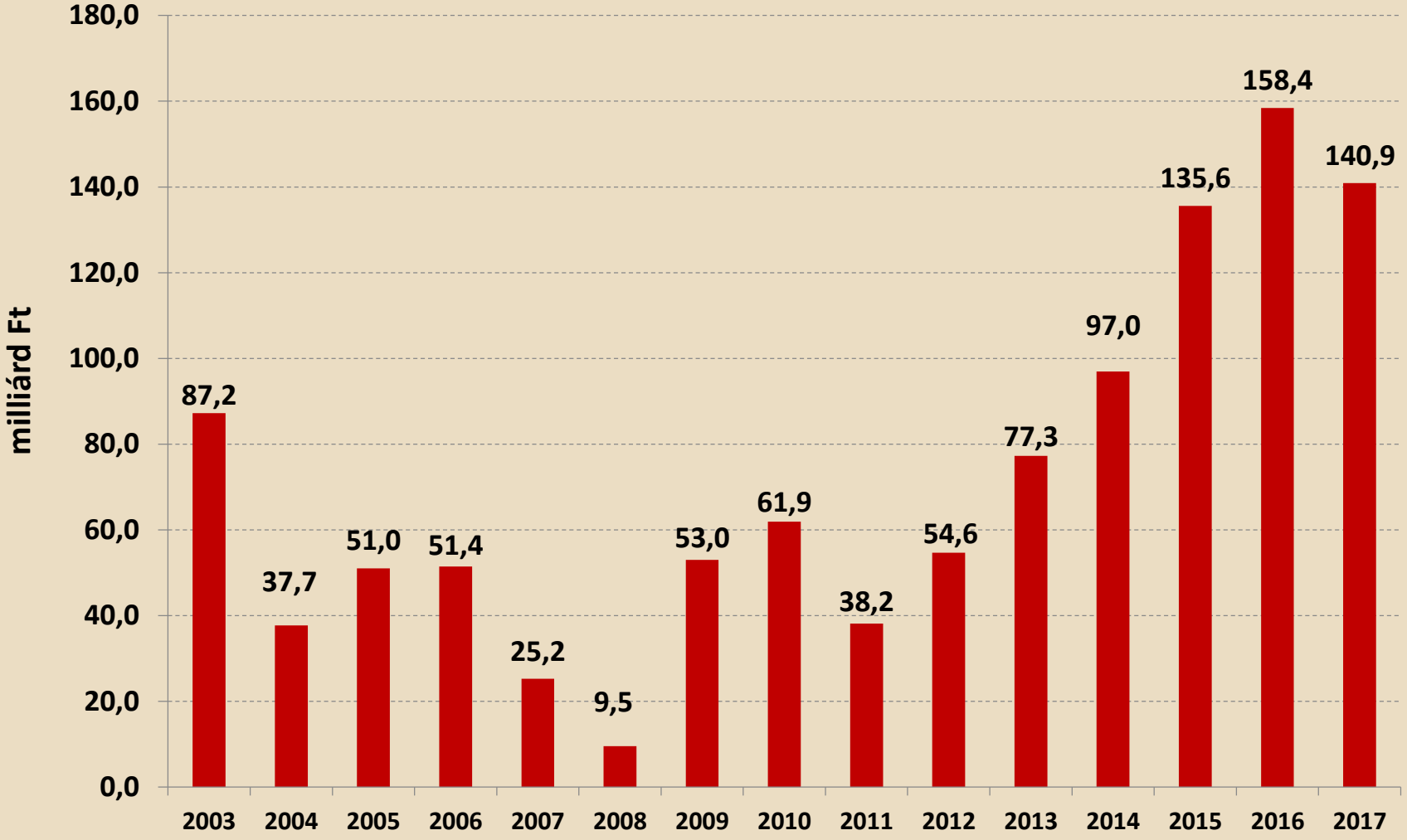
- Az innovációhoz
  - ✓ ötletek és
  - ✓ szakmai tudás kell.
- A források lehetnek:

✓ saját forrás;

✓ hitel;

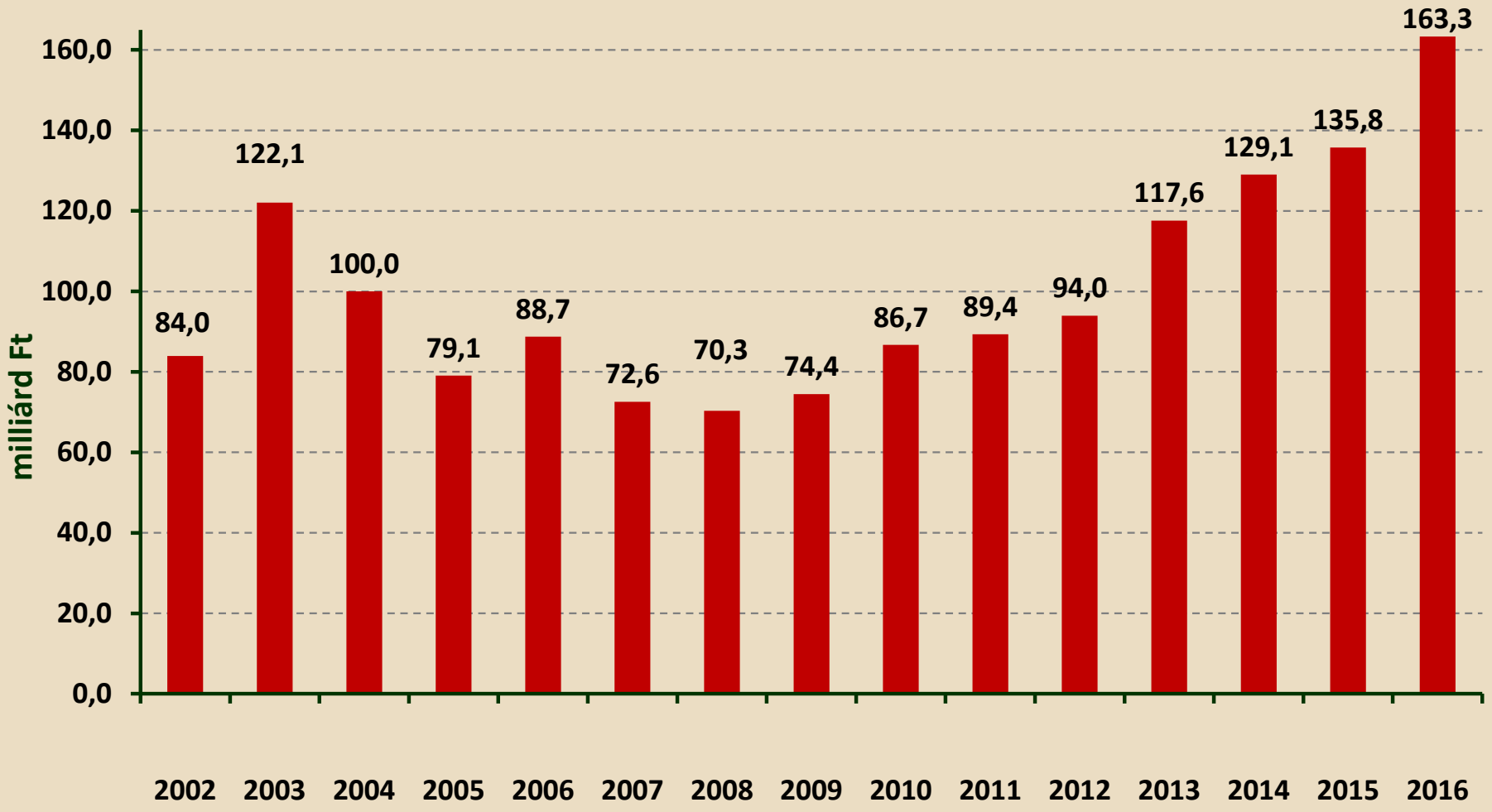
✓ támogatás.

Az élelmiszeripar társas vállalkozásainak adózás előtti eredményének alakulása

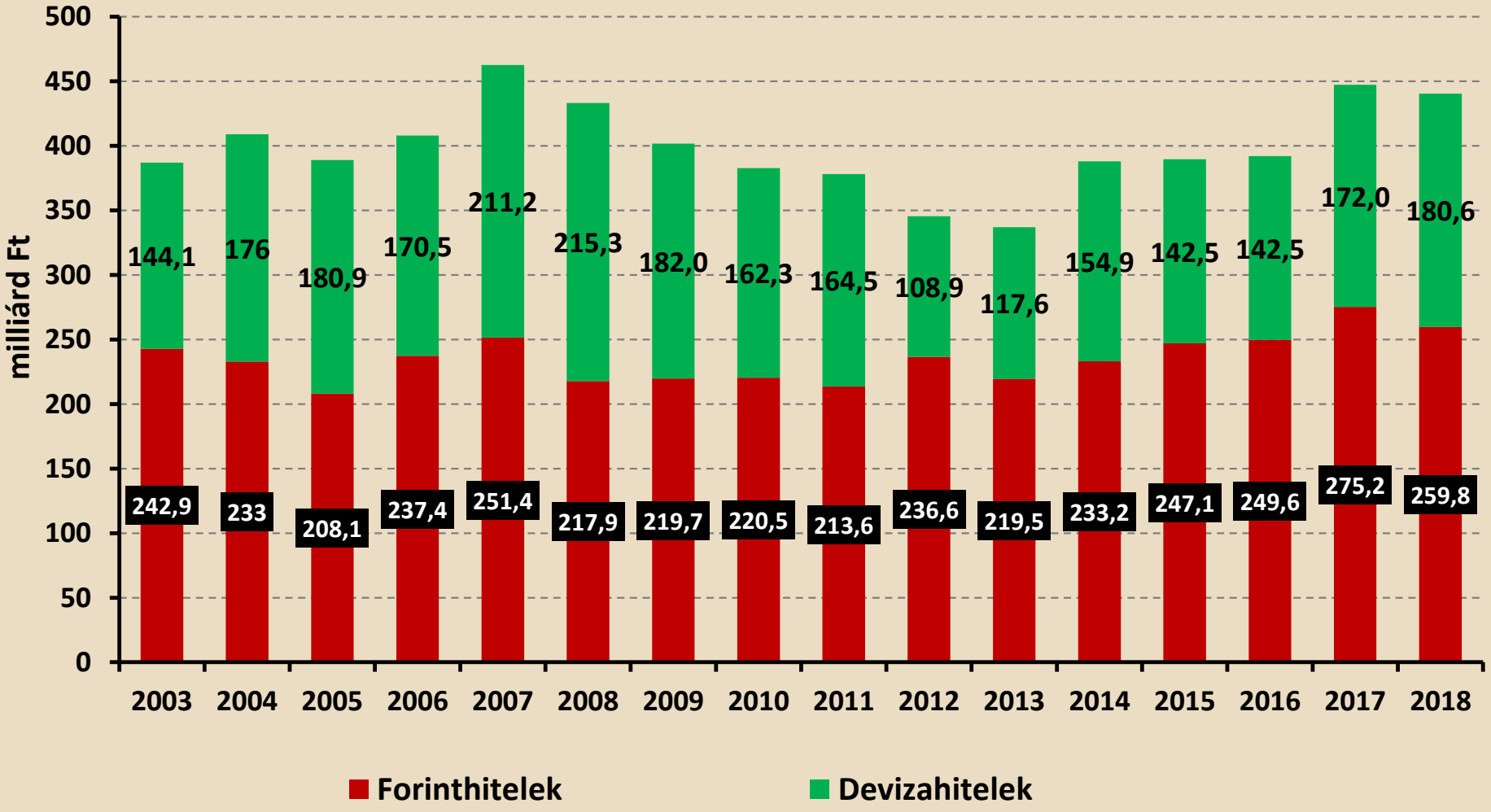

Forrás: NAV adatbázis
AKI számítás

Élelmiszeripari társas vállalkozások betétállományának alakulása

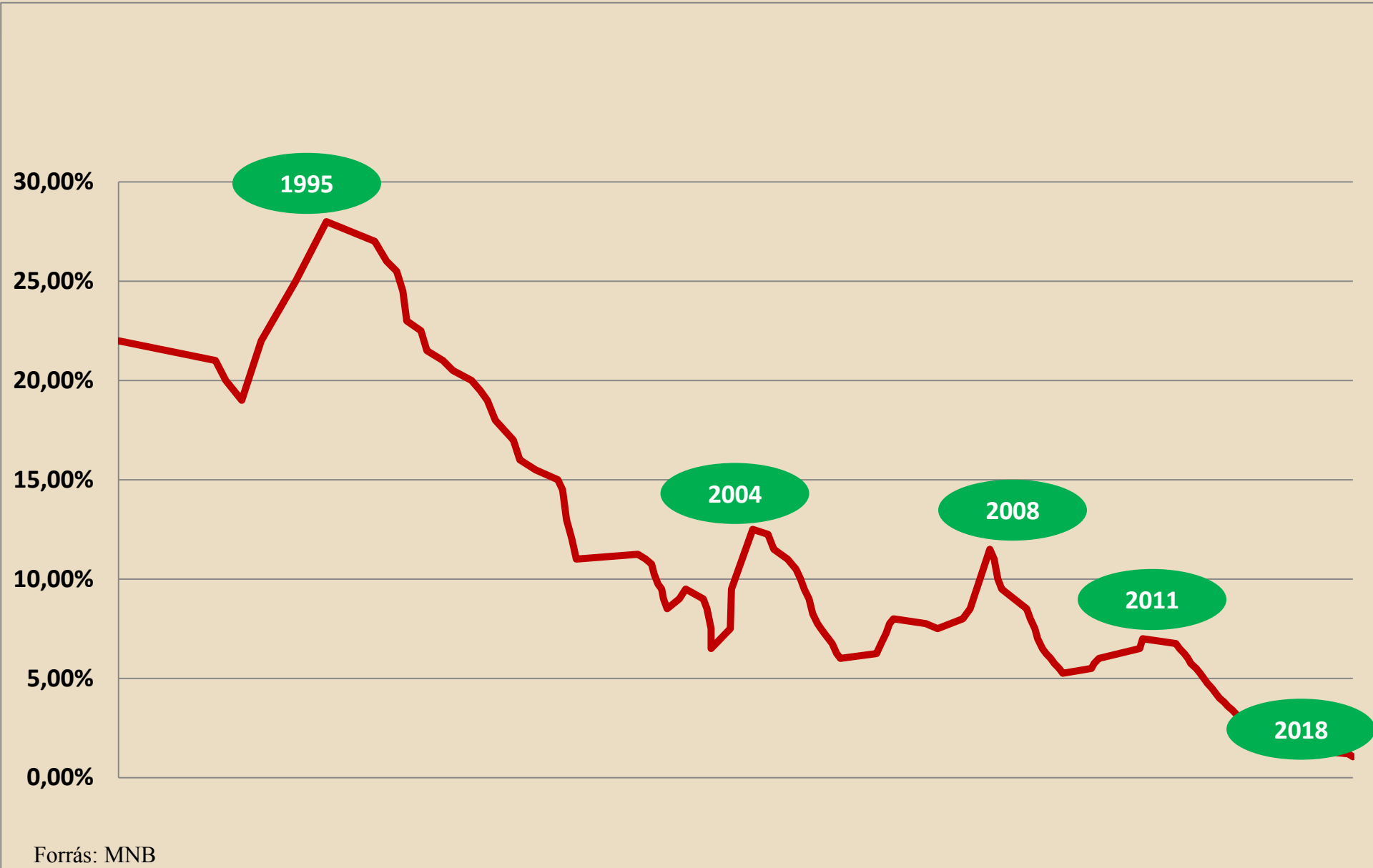

Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállományának forrás szerinti megoszlása

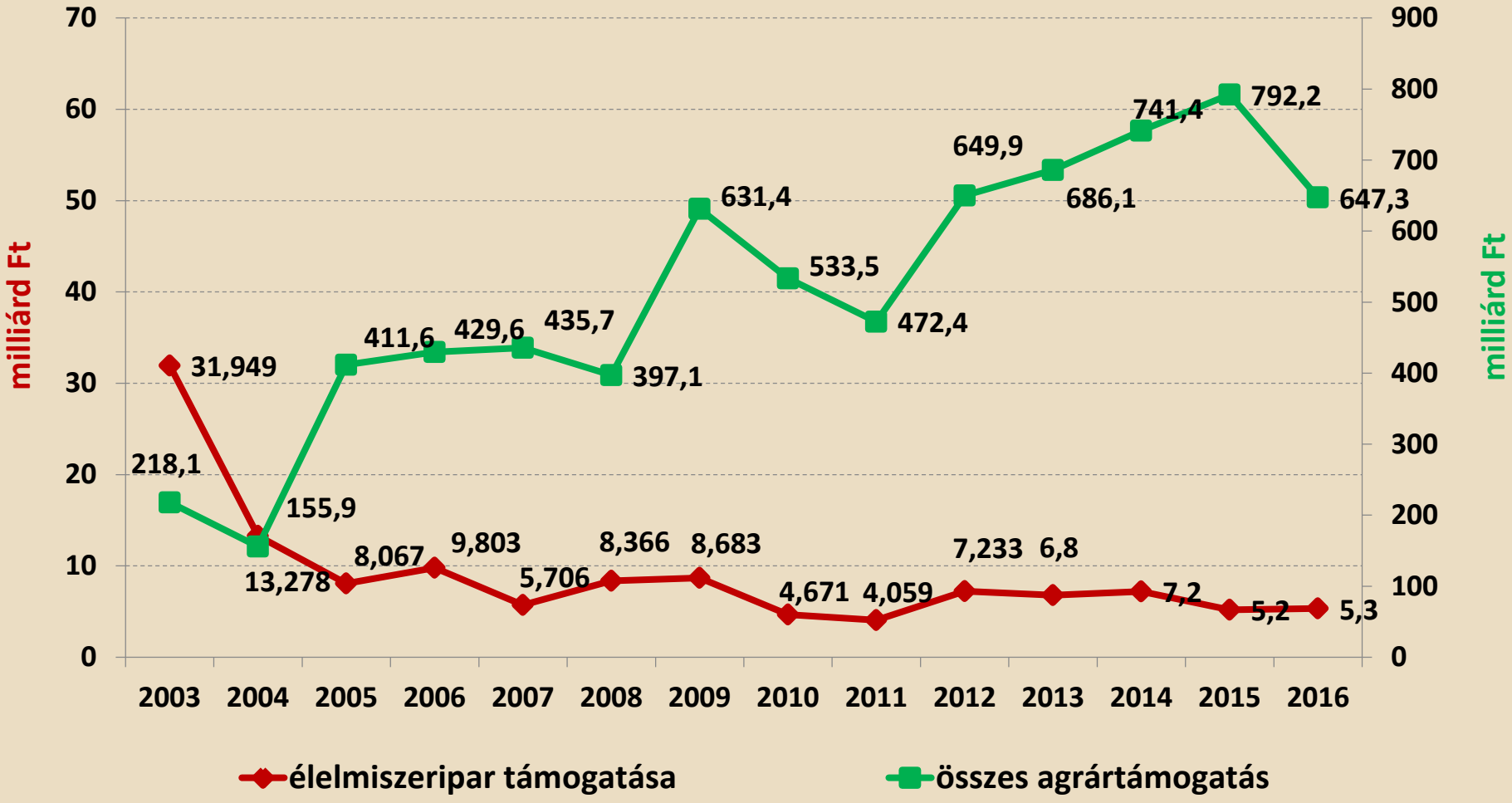
Forrás: MNB

Jegybanki alapkamat alakulása

Forrás: MNB

Az élelmiszeripar támogatása a vizsgált időszakban

Forrás: NAV (élelmiszeripar) és VM (agrárágazat) adatok alapján
AKI számítás

Üzenetek

Nem használjuk ki a rendelkezésünkre álló lehetőségeket!

Történelmi esélyünk van az élelmiszer-feldolgozás fejlesztésére!

Mit kell tenni, hogy erőfeszítéseink eredménnyel járjanak?

Most kell tehát
beruházni,
fejleszteni!

Legalább 6+1 kiemelt feladatot kell megoldanunk

1. Célkeresztbe kell állítani a versenyképességet az életképességet.
2. Szakágazati szerkezetátalakítási programokat kell végrehajtani.
3. Aktív piacpolitikát kell folytatni.
4. Erősíteni kell a stratégiai együttműködéseket a termékpályákon.
5. Meg kell teremteni az üzemi transzparenciát.
6. Fel kell számolni a horizontális versenyhátrányokat, arányosítani kell a közteherviselést, az adópolitikát.

+ 1 Fejleszteni kell a humánkapacitást (foglalkoztatás, munkahelyteremtés, generációváltás, szakképzés és felsőoktatás, szaktanácsadás).

1. Célkeresztben a versenyképesség az életképesség.

- Az élelmiszer-feldolgozás lehetőségektől elmaradó teljesítményét sem a külső objektív körülmények, sem pedig hazai adottságaink nem indokolják. A lehetőségek elszalasztása elsősorban a gyenge versenyképességünkből fakad.
- Az exportpiacok bővítése és a hazai fogyasztók megtartása illetve visszanyerése, de a foglakoztatás fenntartása is a hatékonyság növelését igényli.
- A jövő agrárpolitikájának a versenyképességet kell előtérbe állítania.
    - A fenntartható foglalkoztatás feltétele is elsősorban a hatékonyság, a nemzetközi versenyképesség.
- Nem feltétlen minden gazdaságnak kell versenyképesnek lennie, a vállalkozásoknak akkor is van jövőjük, hosszú távon akkor fenntarthatóak, ha életképesek.
    - Az életképességi kategória is feltételezi a megújulást, az innovációt.
- Az uniós forrásokat hatékonyabban kellene felhasználni, az igénytelen termelés irányába ható támogatásokat a termelési színvonalhoz is kötni kellene.
    - Megakadályozni a piaczavaró, életképtelen vállalkozások konzerválását

A húsfeldolgozás és húskészítménygyártás néhány hatékonysági mutatója Mo.-on és az EU fontosabb termelő tagállamaiban (2013)

Megnevezés	Német-ország	Francia-ország	Olasz-ország	Magyar-ország	Lengyel-ország	Dánia	Ausztria
Egy vállalkozásra jutó nettó árbevétel (millió EUR)	4,6	4,5	6,7	4,5	5,9	43,3	4,6
Egy vállalkozásra jutó alkalmazásban állók száma (fő)	17,1	15,4	14,9	43,9	46,9	117,2	17,8
Egy vállalkozásra jutó hozzáadott érték (ezer EUR)	585,7	697,2	781,5	546,4	743,9	6 973,8	828,7
A hozzáadott érték aránya a termelési értékből (%)	**13,7**	**17,0**	**12,0**	**13,5**	**13,8**	**16,7**	**19,2**
Árbevétel-arányos bruttó működési eredmény (%)	3,7	2,4	3,3	3,0	5,3	3,2	4,7
Személyi jellegű ráfordítások aránya (%)	9,7	14,4	8,6	10,1	8,0	13,4	14,2
Egy alkalmazottra jutó személyi jellegű ráfordítás (ezer EUR)	24,3	38,2	37,7	9,3	9,2	47,8	34,5
Munkatermelékenység (ezer EUR/fő)	**34,2**	**45,2**	**52,4**	**12,4**	**15,9**	**59,5**	**46,6**

Forrás: Eurostat adatok alapján az AKI Élelmiszerlánc-kutatási Osztályán készült összeállítás

A húsipar hatékonysági mutatói a V4 országokban (2013)

Megnevezés	Csehország	Magyarország	Lengyelország	Szlovákia
Egy vállalkozásra jutó nettó árbevétel (millió EUR)	1,4	4,5	5,9	2,8
Egy vállalkozásra jutó alkalmazásban állók száma (fő)	12,6	43,9	46,9	24,5
Egy vállalkozásra jutó hozzáadott érték (ezer EUR)	186,2	546,4	743,9	312,1
A hozzáadott érték aránya a termelési értékből (%)	**14,5**	**13,5**	**13,8**	**13,9**
Árbevétel-arányos bruttó működési eredmény (%)	3,2	3,0	5,3	2,4
Személyi jellegű ráfordítások aránya (%)	11,0	10,1	8,0	11,3
Egy alk. állóra jutó szem. jell. ráfordítás (ezer EUR)	11,2	9,3	9,2	10,4
Munkatermelékenység (ezer EUR/fő)	**14,8**	**12,4**	**15,9**	**12,8**

Forrás: Eurostat adatok alapján az AKI Élelmiszerlánc-kutatási Osztályán készült összeállítás (2016)

1. Célkeresztben a versenyképesség az életképesség. (1)

- Az élelmiszer-feldolgozás lehetőségektől elmaradó teljesítményét sem a külső objektív körülmények, sem pedig hazai adottságaink nem indokolják. A lehetőségek elszalasztása elsősorban a gyenge versenyképességünkből fakad.
- Az exportpiacok bővítése és a hazai fogyasztók megtartása illetve visszanyerése, de a foglakoztatás fenntartása is a hatékonyság növelését igényli.
- A jövő agrárpolitikájának a versenyképességet kell előtérbe állítania.
    - A fenntartható foglalkoztatás feltétele is elsősorban a hatékonyság, a nemzetközi versenyképesség.
- Nem feltétlen minden gazdaságnak kell versenyképesnek lennie, a vállalkozásoknak akkor is van jövőjük, hosszú távon akkor fenntarthatóak, ha életképesek.
    - Az életképességi kategória is feltételezi a megújulást, az innovációt.
- Az uniós forrásokat hatékonyabban kellene felhasználni, az igénytelen termelés irányába ható támogatásokat a termelési színvonalhoz is kötni kellene.
    - Megakadályozni a piaczavaró, életképtelen vállalkozások konzerválását

1. Célkeresztben a versenyképesség az életképesség. (2)

- Szelektív támogatáspolitikát indokolt megvalósítani: azok a területek kapják a jövőben a támogatásokat, ahol a legnagyobb gazdasági előnyt lehet várni.
- Az élelmiszer-feldolgozás fejlődése sem mehet végbe anélkül, hogy a nagyobb cégek versenyképesebbé ne váljanak.
    - A legnagyobb üzemelő magyarországi vágóhíd is csupán évi 1 millió sertés vágására alkalmas, ami világszinten csak közepes méretűnek számít.
- A versenyképes méretű élelmiszeripari vállalkozásoknál elsősorban a nagy volumenű, jó minőségű tömegtermékek termelését célszerű ösztönözni.
- A kis és középvállalkozások esetében a réspiaci termékek termelésére és piacra juttatására is hangsúlyos figyelmet kell fordítani.

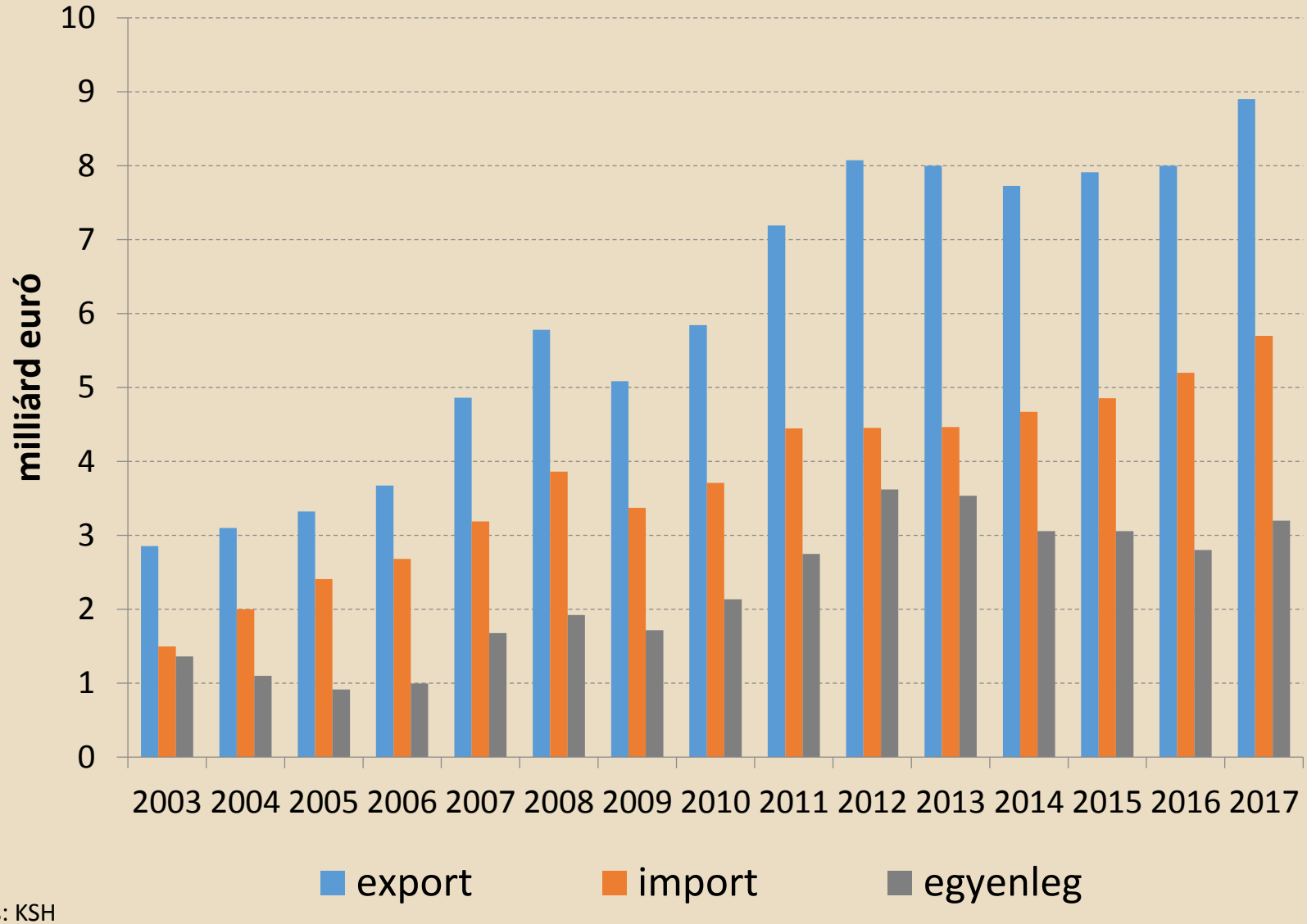
2. Szakágazati szerkezetátalakítási programok kellenek

- Magyarországon a mezőgazdaság fejlődésének kiemelt feltétele az élelmiszer-feldolgozás fejlesztése.
- A fejlesztések elsősorban zöldmezős, kisebb részben bővítő és korszerűsítő jelleggel kellene, hogy megvalósuljanak. Ehhez a 2014-2020-as tervezési időszakban a GINOP/VP lehetőségek kevéssé kompatibilisek.
- A versenyképes élelmiszer-feldolgozó szakágazatokért kiemelten kell kezelni a fajlagos energia, víz- és élőmunka-felhasználás csökkentését célzó műszaki/technológiai megoldások beépítését.
- Új, a jelenleginél szélesebb, korszerűbb termékpalettával kell megjelenni a hazai és export piacokon.

3. Aktív piacpolitikát kell folytatni (1)

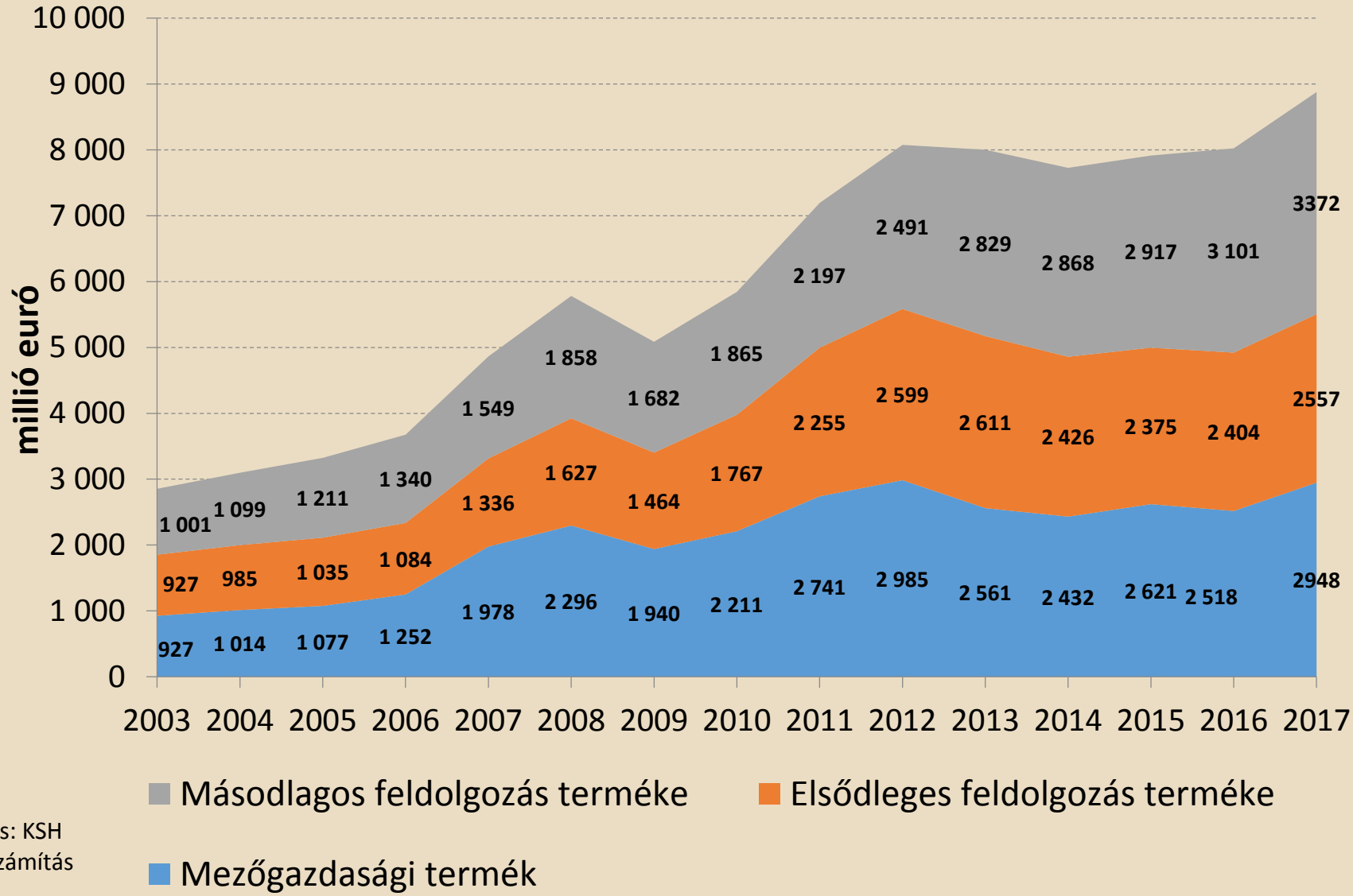
- A versenyképes ár mellett – a magyar termékekhez kapcsolódó lojalitást, a fogyasztói igényekre irányuló termékfejlesztést szükséges erősíteni. Kiemelt jelentőségű a magyar termékekhez kapcsolódó, hatékony kommunikáció a fogyasztók felé.
- Az élelmiszer védjegyeknek nem olyan az ismertsége és elismertsége a hazai fogyasztók körében, mint amilyennek lennie kellene.
  - Az egyes védjegyek eltérő funkcióik miatt más és más célcsoportot célozhatnak meg, ezért a védjegyek tudatos pozícionálása és egymást erősítő kölcsönös népszerűsítése indokolt.
- A belpiac korlátos – lehetőségek az exportban

Az agrár-külkereskedelem alakulása (2003-2017)

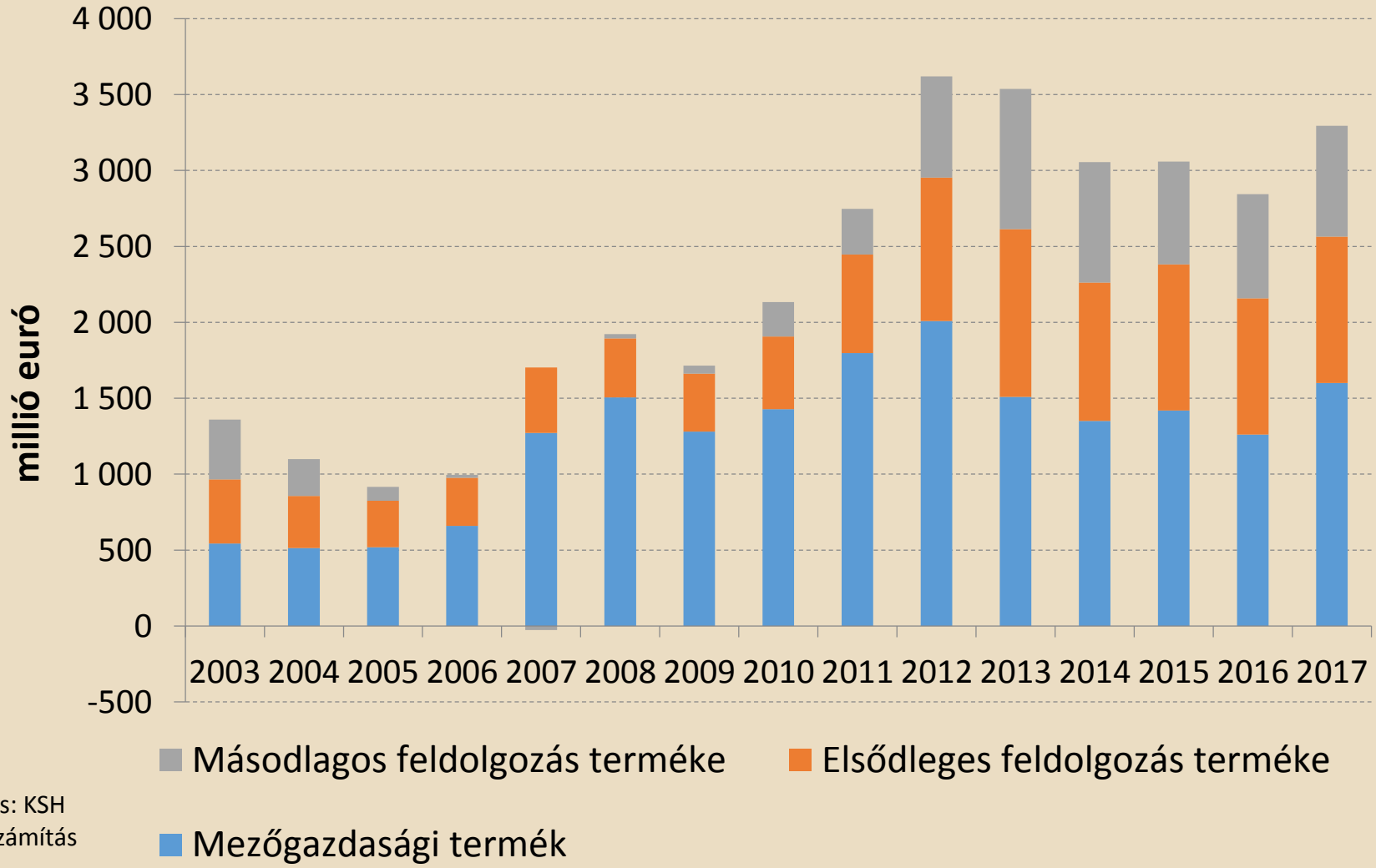
Forrás: KSH

A magyar mezőgazdasági és élelmiszeripari export összetétele (2003-2017)

Forrás: KSH
AKI számítás

A magyar mezőgazdasági és élelmiszeripari külkereskedelmi egyenleg az egyes összetevők szerinti bontásban (2003-2017)

Forrás: KSH
AKI számítás

3. Aktív piacpolitikát kell folytatni (2)

- A hazai előállítású élelmiszertermékek (+ az ezekhez kapcsolódó hazai brand-ek egy két kivételtől eltekintve) nem igazán lehetnek versenyképes termékek az EU-15 belső piacán, de a fejlett világban másutt sem, mivel irreális marketing ráfordításokra lenne szükség ezek piaci bevezetésére, a francia, holland, német, olasz stb. versenytárs termékekkel/brand-ekkel szemben.
- Az ázsiai, azon belül is főleg a kínai, japán és dél-kelet ázsiai piacokon a magyar hústermékek általános imázsának a felépítése kell, hogy az első lépés legyen. Ázsiából nézve Európa sokkal egységesebb, mint ténylegesen, az ázsiai fogyasztók többségének a szemében az európai élelmiszer már önmagában is egy minőségi kategória.
- Hasonlóan jók lehetnek a lehetőségeink a Nyugat-Balkán országaiban, ahol a fogyasztási szokások is hasonlóak a hazaihoz.

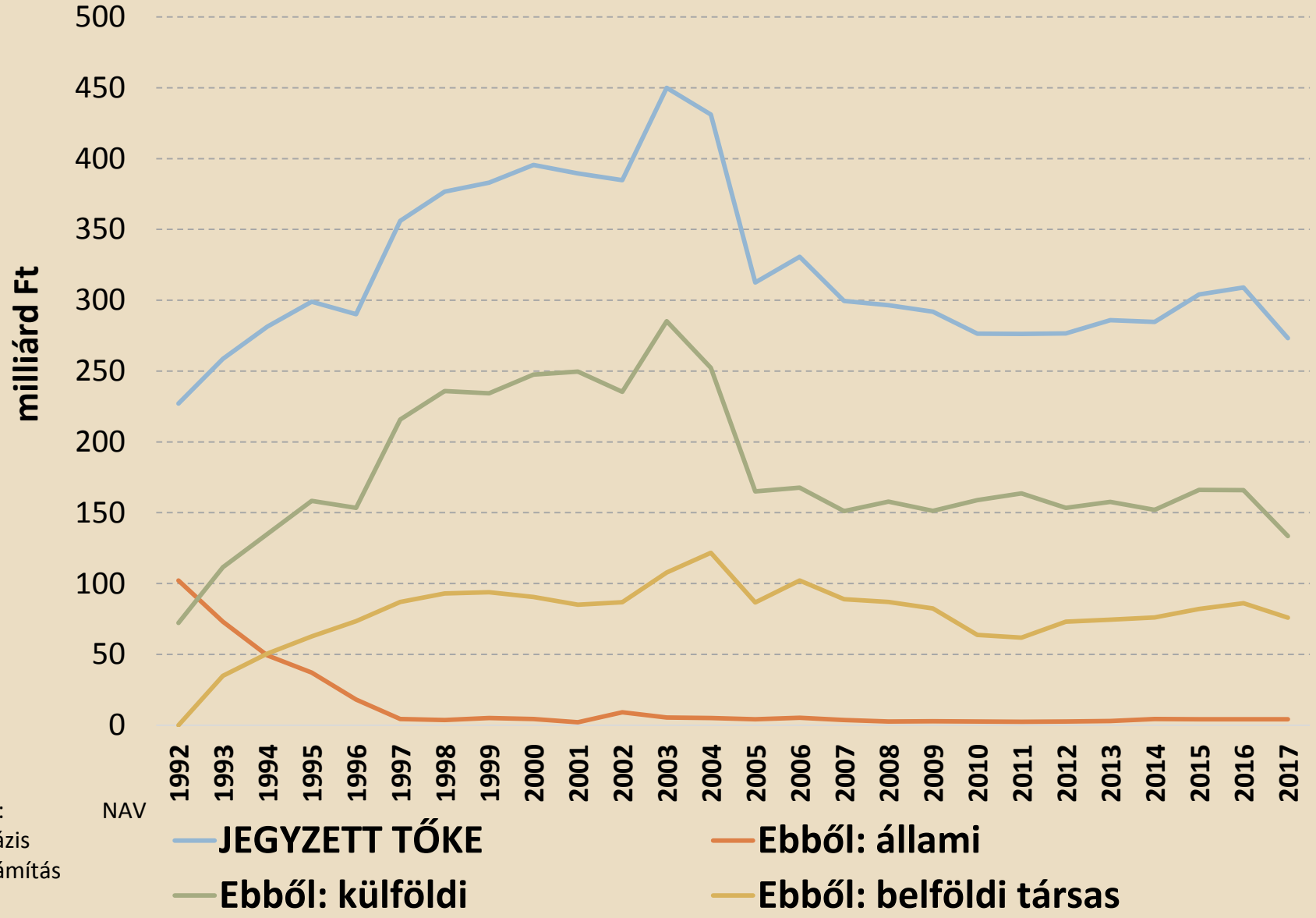
4. Erősíteni kell a stratégiai együttműködéseket a termékpályákon

- Az élelmiszerek útját a jövőben a szántóföldtől a fogyasztó asztaláig integrált rendszerek fogják át.
  - A feldolgozó és a kereskedelmi láncok követelményei, szabványai még inkább meghatározóak lesznek.
- Ugyanakkor a termékpálya egyes fázisai közötti együttműködések, integrációk rendkívül gyengék és a szerződéses fegyelem is laza.
  - A kis- és közepes méretű gazdaságok gazdasági fenntarthatóságához létfontosságú a szervezettség növelése, a termelői együttműködésekben való részvétel.
- Kívánatos, ezért támogatandó, hogy a termelői szervezetek, illetve a feldolgozóipar töltsenek be integráló szerepet.
- Nem a szervezetek számának a növelése a cél.
  - A főbb mezőgazdasági termékek legalább 40-50 százalékának „piaci sorsa” termelői koordinációban dőljön el.
- A kormányzatnak már rövidtávon célszerű foglalkoznia egy integrációs törvény elkészítésének lehetőségével.
  - A piaci szereplők szerveződését a legalább 3 éves szerződéses kapcsolatoknak nyújtandó speciális kedvezményekkel indokolt segíteni.

5. Meg kell teremteni az üzemi transzparenciát

- Kerülni kell minden olyan vállalkozási formát, amely gerjeszti a fekete-, vagy szürkegazdaságot, ezzel hátrányos helyzetbe hozva a törvényeket betartó, tisztességes agrárvállalkozásokat.
- *A lehető legrövidebb időn belül meg kell szüntetni, illetve át kell alakítani az őstermelői kategóriát.*
    - *Az őstermelői kategória jelenlegi formájának átalakítását lehetőleg úgy kell megtenni, hogy az kiváltsa egy új – kedvezményezett, de átlátható – gazdálkodási kategória, amelybe a jelenlegi őstermelők átirányíthatók. Erre leginkább alkalmasak a családi vállalkozók, vagy a családi gazdaságok tagjai lehetnek.*
- Ösztönözni kell a hazai tőkebefektetést az élelmiszer-feldolgozásba

Jegyzett tőke és meghatározó részeinek változása az élelmiszeriparban

Forrás:
adatbázis
AKI számítás

NAV

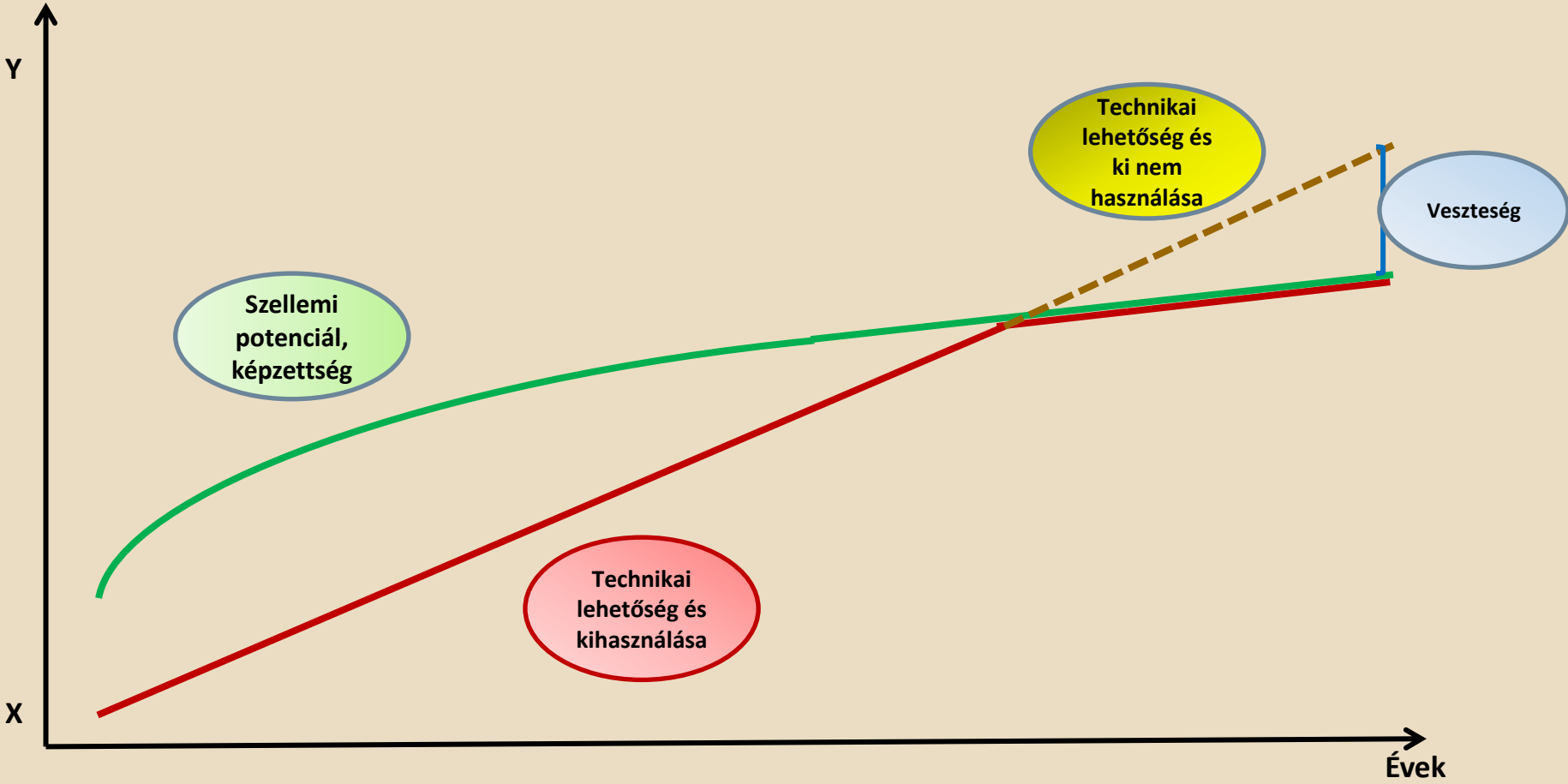
6. Fel kell számolni a horizontális versenyhátrányokat, arányosítani kell a közteherviselést, az adópolitikát

- Rendkívül fontos az adórendszerrel szemben támasztott átláthatóság és egyszerűség követelménye, mindenképpen szükséges a különféle kategóriák és a hozzájuk kapcsolódó szabályok újragondolása.
- Az élelmiszergazdaságban folytatni kell az áfa csökkentésének megkezdett folyamatát.

+1. Fejleszteni kell a humánkapacitást

- Az élelmiszergazdaságban a foglalkoztatottak létszámának növelési lehetősége az élelmiszer-feldolgozásban rejlik.
- Ugyanakkor a munkaerőhiány, illetve a bérköltségek emelkedése is a high-tech irányába visz.
- Kiemelt fontosságú, hogy az egyes tevékenységi köröket – a betanított munkástól a mérnöki szintekig – versenyképes tudással rendelkező munkaerő lássa el.
- A minőségi szakmastruktúra javítása érdekében összhangot kell teremteni a munkaerőpiaci igények és a munkaerő kínálat között.
- Az oktatáspolitikának esélyt kell teremtenie arra, hogy a fiatalok szerepe növekedhessen, képzettségük javulhasson, ezzel a legfrissebb tudás bekerülhessen a gyakorlatba, korszerű információs- és tudástranszferek működjenek.

A technikai előnyök kihasználásának lehetősége a képzettség függvényében

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

